

CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЗВІТ

**завідувачки кафедри публічного права юридичного факультету
Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, д.ю.н.,
доц. Руслани Олександрівни Гаврилюк про пророблену роботу за період
з 03.01.2016 по даний час.**

1. Зміцнення кадрового потенціалу кафедри.

На час мого обрання завідувачкою кафедри кафедра публічного права факультету була співмірною з кафедрою приватного права факультету. Наразі кафедра публічного права стала найчисельнішою серед кафедр факультету. За період з початку 2016 р. по даний час число ставок зросло на кафедрі на одну третину – з 16 до 23, 5. Це у той час, як число ставок в цілому по факультету практично не змінилося, а по університету загалом – суттєво скоротилося. Зростання чисельності ставок по кафедрі було досягнуто завдяки нашим конкурентним перевагам перед іншими кафедрами – від однієї третини до майже половини дисциплін вибору студентів останні обирали впродовж 2016-2020 рр по кафедрі публічного права.

Кафедра єдина на факультеті, починаючи з 2018 р., забезпечує дві магістерські спеціалізації – «Нотаріат» та «Медіацію». Кожну із цих спеціалізацій щорічно обирала максимально можлива чи близька до цього кількість студентів. Одна із спеціалізацій кафедри нині трансформувалася у виокремлену освітньо-професійну програму «Медіація», яка реалізується у межах грантового проєкту «Медіація: навчання та трансформація суспільства» (MEDIATS) Програми ЄС ERASMUS +KA2:CBHE.

Кафедра взяла найактивнішу участь у розробці Концепції розвитку вищої правничої освіти в Україні, бакалаврського та магістерського галузевих

стандартів зі спеціальності 081 «Право». Зокрема, підкомісією зі спеціальності 081 Право Науково-методичної комісії №5 з бізнесу, управління та права сектору вищої освіти Науково-методичної ради МОН України було схвалено та включено у магістерський галузевий стандарт спеціальну компетентність 8 «Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів», запропоновану та обгрунтовано мною особисто. Після набуття цим стандартом чинності з 01.09.2020 р. мною було розроблено і запропоновано нашому факультету для забезпечення цього компетентнісного блоку підготовки студентів-магістрів нову нормативну навчальну дисципліну «Інструменти альтернативного вирішення спорів».

Збільшення обсягів навчального навантаження по кафедрі дало змогу майже усім викладачам кафедри працювати на 1,25-1,5 ставки і зумовило потребу нарощувати кадровий потенціал, особливо викладачів старшої за рангом (професори, доценти) категорії. Згідно чинних нормативів кафедра може мати викладачів цієї категорії дві третини, а наразі наявні лише 50%. Тому у центрі моєї уваги як завідувачки кафедри були питання зміцнення та розвитку кадрового потенціалу кафедри.

З цією метою створювалися умови для підготовки та захисту науково-педагогічними працівниками кафедри кваліфікаційних робіт, передусім докторських дисертацій. Результатом поєднання зусиль у цьому напрямку окремих викладачів кафедри та усього її академічного колективу у 2017 р. були захищені докторські дисертації доцентами кафедри В.Вдовіченим та Т.Подорожною, у 2019 р. захищена докторська дисертація доценткою кафедри Л.Вакарюк. У межах нинішнього календарного року відбудеться захист ще однієї докторської дисертації. Успішно готують докторські дисертації ще ряд викладачів кафедри. В сукупності це вагомий результат, найкращий на факультеті і один з найкращих в університеті в цілому.

Необхідність постійної турботи про зміцнення кадрового складу кафедри зумовлювалося також рухом кадрів в силу природних факторів. Так,

доцента кафедри Сергія Боднара було обрано суддею Апеляційної палати Антикорупційного суду України і він змінив місце роботи, взявши собі у помічники успішного асистента кафедри Андрія Худика. Доцент Дмитро Костя з дружиною аспіранткою Людмилою Костею змінили місце проживання на іншу країну. Доцентка кафедри Людмила Вакарюк після захисту докторської дисертації змінила місце роботи на кафедру приватного права факультету, а доцентка Тетяна Подорожна, також після захисту докторської дисертації – на інший заклад вищої освіти. Нещодавно перейшла на практичну роботу за фахом асистентка кафедри Ірина романюк.

З 2016 року було відновлено на нових організаційно-правових засадах роботу аспірантури на кафедрі. Це також мало одним із своїх наслідків збільшення числа ставок по кафедрі. Одна із аспіранток кафедри, Тараненко Катерина, під моїм безпосереднім керівництвом підготувала і захистила кандидатську дисертацію, однак у зв'язку із сімейними обставинами наразі працює у м. Києві. Ще одна аспірантка, Рарицька Вікторія, також під моїм науковим керівництвом підготувала кандидатську дисертацію і у серпні 2020 р. була рекомендована до захисту, проте у зв'язку із сімейними обставинами ще не встигла її захистити. Продовжують навчання в аспірантурі кафедри Катерина Солодан, Ілля Юрійчук, а з початку жовтня 2020 р. поступив в аспірантуру кафедри Святослав Скляр.

Найбільш концентрованим та інтегральним водночас показником моєї роботи як завідувачки кафедри та діяльності усього академічного колективу кафедри в цілому стало те, що впродовж усіх років звітного періоду кафедра посідала перше місце серед усіх кафедр факультету за результатами своєї освітньої, наукової та іншої статутної діяльності. Якщо інтегральний показник роботи кафедри публічного права за 2014-2016 роки дорівнював 103,6 бала, то за період 2017-2019 років він зріс до 233 балів, тобто, у 2,25 раза. За показниками своєї роботи у 2017-2019 роках кафедра увійшла у першу десятку найкращих кафедр університету. А за показниками з окремих видів освітньої діяльності кафедра має ще кращі показники, про які зазначу пізніше.

2. Організація та забезпечення високоякісного освітнього процесу викладачами кафедри.

Левову частку моїх фізичних та моральних сил, робочого та позаробочого часу впродовж усіх п'яти років було приділено організації та забезпеченню високоякісного освітнього процесу викладачами кафедри, організації самостійної навчальної та наукової роботи студентів, успішному виконанню освітньо-наукової програми зі спеціальності 081 Право аспірантами кафедри.

Наразі кафедра забезпечує викладання усього блоку публічно-правових дисциплін, який включає у себе наступні нормативні дисципліни для бакалаврів: Конституційне право (доценти О.Білокурська та І.Бабін); Адміністративне право (доценти В.Вдовічен, Н.Федорук та І.Ковбас); Фінансове право (доценти Р.Гаврилюк та Л.Вдовічена); Земельне та екологічне право (ас. К.Кондратьєва), а також нормативні дисципліни для магістрів: Верховенство права: методологія тлумачення та застосування (професор П.Пацурківський); Публічне право: методологія тлумачення та застосування (доцент В.Вдовічен); Інструменти альтернативного вирішення спорів (доцент Р.Гаврилюк) обидвох спеціальностей: 081 Право та 293 Міжнародне право (за винятком Фінансового права та Земельного і екологічного права, які викладаються тільки студентам спеціальності 081 Право).

2016-2020 рр. стали періодом докорінної перебудови кафедрою усього освітнього процесу на основі Концепції розвитку юридичної освіти, розробленої та схваленої адміністрацією та вченою радою факультету під впливом новітніх суспільних викликів вищій юридичній освіті, особливо практики правозастосування. Найгостріші проблеми, які вимагали невідкладного розв'язання на початку мого перебування на посаді завідувачки кафедрою, полягали у наступному: а) мав місце недостатній рівень світоглядних, теоретичних та прикладних знань і практичних навичок у переважній більшості студентів факультету; б) проявлявся брак уваги з боку

науково-педагогічних працівників кафедри до формування у здобувачів юридичної освіти цілісного світогляду правника з розумінням суспільної місії, цінностей та значення правничої професії для утвердження верховенства права у сучасному демократичному суспільстві; в) особливо гострою була відсутність дієвих стимулів у студентів для докорінного покращення їх ставлення до власної фахової підготовки; г) була відчутною нерозвинутість внутрішньої системи забезпечення якості освіти на факультеті. Я систематично докладала великих зусиль, щоб домогтися усвідомлення цих проблем та залученості до їх розв'язання кожного науково-педагогічного працівника кафедри і кожного студента кафедри.

З цією метою було вироблено спільними зусиллями усієї кафедри інноваційні концепції змісту, методології та методики викладання кожної нормативної дисципліни кафедри, а також алгоритм їх щорічного оновлення. Особливо позитивно вплинув на вищезазначену перебудову викладання нормативних дисциплін кафедри досвід, набутий мною під час навчальних візитів у складі спеціальної робочої групи МОН України у квітні 2016 р. в університети Німеччини та у серпні-вересні 2017 р. у складі цієї ж групи в університети США, яка за дорученням МОН України вивчала досвід організації та забезпечення підготовки фахівців з вищою юридичною освітою. Саме під впливом цього досвіду у вирішальній мірі відбулося впровадження на кафедрі сучасних технологій навчання та вимог до оцінювання результатів фахової підготовки здобувачів освіти. Найбільш концентровано та виразно це проявилось у розробці та впровадженні тестів різних рівнів складності для перевірки знань, умінь і навичок студентів та у трансформації семінарських занять, на яких переважно вивчалася теорія права та нормативно-правові акти, в практичні заняття по виробленню у студентів компетентностей із застосування права, передусім по вирішенню юридичних казусів і кейсів, аналізу конкретних судових рішень національних судів та Європейського суду з прав людини із проблематики нормативних навчальних курсів та дисциплін вибору студентів.

Спільними зусиллями усього науково-педагогічного колективу кафедри ми зуміли впровадити впродовж 2016-2020 рр. ще одну фундаментальну інновацію з далекосяжними наслідками, а саме усі нормативні курси, що забезпечує кафедра, було трансформовано із національно-прикладних (Конституційне право України, Адміністративне право України, Фінансове право України, Земельне та екологічне право України тощо) у типові європейські навчальні дисципліни (Конституційне право, Адміністративне право, Фінансове право, Земельне та екологічне право тощо). Відбулася не просто зміна назв навчальних дисциплін – змінилася сама парадигма їх змістового та концептуального наповнення, а по суті з'явилися нові навчальні нормативні дисципліни. Методологічною основою їх викладання стали відповідні правничі доктрини, принципи та інститути, на яких базується відповідна галузь права, у поєднанні із типовими прикладами з вітчизняної, європейської та міжнародної судової практики, наведенням різноманітних ілюстративних матеріалів, включно з позитивним правом. Усі нормативні дисципліни кафедри стали пронизаними цінностями та ідеями доктрини і принципу верховенства права та захисту людських прав, найбільш концентровано втіленими у Європейській конвенції з людських прав та основоположних свобод, а запитання та завдання студентам стали формулюватися так, щоб допомогти студентам краще підготуватися до майбутньої їх практичної діяльності із застосуванням права.

Ще раз наголошу – усе вищезазначене є спільним надбанням усього науково-педагогічного колективу кафедри і це ми зробили першими на факультеті, а також випередили переважну більшість інших правничих шкіл України.

Предметом моєї особливої гордості як завідувачки кафедрою є освітньо-професійна програма «Медіація». Вона у всіх аспектах інноваційна і не впала нам з неба, а була виборена у жорсткій конкурентній боротьбі не тільки з іншими вітчизняними, але і багатьма європейськими закладами вищої освіти як нової, так і особливо старої Європи. У першій половині 2018 р. проєктна

група із викладачів та аспірантів кафедри у складі професора П.Пацурківського, доцентів Р.Гаврилюк та Д.Кості, асистента П.Бартусяка та аспірантів І.Юрійчука та Л.Кості., а дещо пізніше ще й аспіранта Г.Мойсея під моїм безпосереднім керівництвом виборола право участі у грантовому проєкті «Медіація: навчання та трансформація суспільства» (MEDIATS) Програми ЄС ERASMUS +KA2:CBHE та одержала за Грантовою угодою фінансування 73923 євро. Проєктною групою було розроблено детальний трьохрічний план виконання завдань проєкту. Було підготовлено та здійснено усією групою викладачів та аспірантів, залучених до виконання проєкту, навчальні візити у лютому 2019 р. в Бізнес академію м.Бреда (Нідерланди), у грудні 2019 р. в Університет ТУРІБА (Рига, Латвія) та у січні 2020 р. у Католицький університет м. Мурсія (Іспанія), де учасники проєкту пройшли підвищення кваліфікації загальним обсягом по 9 кредитів ЄКТС кожен.

Навесні 2019 р. було розроблено, а з 01.09.2019 р. розпочато пілотування «Профільної спеціалізованої освітньо-професійної програми підготовки медіаторів у межах освітньо-професійної програми магістра галузі знань 08 Право спеціальності 081 «Право» обсягом 43, 5 кредита ЄКТС. Це була перша версія освітньої програми з медіації. За нею завершує у грудні 2020 р. навчання 14 магістрів юристів-медіаторів.

Впродовж січня-березня 2020 р. ПСОПП «Медіація» було кардинально оновлено із врахуванням набутого власного та європейського досвіду, розширено до 90 кредитів ЄКТС, точніше кажучи, на її основі була створена нова освітньо-професійна програма «Медіація». Ця нова програма затверджена ухвалою Вченої ради університету від 16 квітня 2020 р., протокол №4 та наказом ректора університету №110 від 08.04.2020 р. і введена у дію з 01.09.2020 р. За цією програмою зараховано на навчання з початку нинішнього навчального року 15 осіб денної форми навчання, в тім числі 14 осіб, відповідно до вимог Виконавчого агентства з питань освіти, аудіовізуальних засобів і культури Європейської Комісії, за державним замовленням.

Найголовнішими особливостями нової ОПП «Медіація» є наступні: а) програма розроблена вперше в Україні; б) усі навчальні модулі програми також розроблено вперше в Україні; в) програма передбачає виключне використання у її межах інтерактивних методів навчання; г) програма передбачає студентоцентроване навчання, викладання та оцінювання. Її розробка та прийняття на усіх етапах здійснювалися у партнерстві зі студентами юридичного факультету університету.

Також розроблено на основі нової ОПП «Медіація» нові робочі програми із семи обов'язкових, п'ятнадцяти вибіркових навчальних дисциплін та виробничої (переддипломної) практики.

Одержано позитивні зовнішні рецензії на ОПП «Медіація» від д.ю.н., завідувачки кафедри права Міжнародного науково-технічного університету ім.Ю.Бугая, сертифікованої бізнес-медіаторки Торгово-промислової палати Мюнхена та Верхньої Баварії (Німеччина), спеціалістки у сфері альтернативного врегулювання спорів, сертифікованої Університетом штату Арізона (США) А.Нечай та від доктора юридичних наук, професора, судді господарського суду Чернівецької області А.Бутирського.

Розроблено та відповідно до чинних в ЧНУ ім.Ю.Федьковича процедур легітимовано новий, відповідний оновленій ОПП «Медіація», Навчальний план освітньо-професійної програми.

Наприкінці 2019 р. проєктна група університету MEDIATS розробила за дорученням ректора університету професора Романа Петришина Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, схвалений Вченою радою університету, а також ще ряд загальноуніверситетських положень.

30 серпня 2017 р. вперше на факультеті було створено структурний підрозділ нового типу – навчально-наукову лабораторію медіації, переговорів та арбітражу. Даній лабораторії судилося зіграти ключову роль у тому, що проєктна група кафедри спромоглася виграти вищезазначений грантовий проєкт. 30 серпня 2019 р. у зв'язку з потребами реалізації цього проєкту

навчально-наукову лабораторію медіації, переговорів та арбітражу було реорганізовано, майже вчетверо розширено за площею та подвоєно її штат. Наразі вона є найпотужнішою навчально-науковою лабораторією серед аналогічних лабораторій усіх учасників грантового проєкту «Медіація: навчання та трансформація суспільства» (MEDIATS). У межах цієї лабораторії створено та функціонує електронна бібліотека новітньої європейської наукової та навчальної літератури для викладачів та студентів.

До своїх здобутків як завідувачки кафедри відношу і той факт, що мені разом з передусім з бувшою асистенткою кафедри І.Романюк, а також усім колективом кафедри вдалося якісно оновити життєдіяльність юридичної клініки факультету. Наразі вона ще не відповідає тим новим викликам, які постали нині перед правничими школами України – стати внутрішньою платформою чи, точніше кажучи, організаційно-правовою формою для проходження клінічної практики кожним студентом факультету (нові галузеві бакалаврський та магістерський стандарти вимагають саме цього). Але у порівнянні з юридичними клініками інших правничих шкіл України вона стала впродовж 2017-2020 рр. однією з найкращих в Україні.

Яскравим підтвердженням цього став виграний групою викладачів кафедри у складі професора П.Пацурківського, доцентки О.Меленко, асистентки Л.Нестеренко, мене, Р.Гаврилюк та відповідальною за роботу юридичної клініки від кафедри асистентки І.Романюк ще один грантовий проєкт «Юридичні клініки – провайдери безоплатної правової допомоги споживачам фінансових послуг», що реалізувався завдяки організаційній та фінансовій підтримці Агентства США з міжнародного розвитку в межах гранту, наданого Проєктом USAID «Трансформація фінансового сектору».

Цей проєкт реалізувався із середини січня по середину листопада 2020р. Він передбачав підготовку значної частини студентів-клініцистів до надання ними під наставництвом кваліфікованих викладачів безоплатної правової допомоги споживачам фінансових послуг. В умовах пандемії коронавірусної

хвороби це стало особливо затребуваним, а попит на такі послуги з боку збіднілого населення Буковини перевершив усі очікування.

У межах цього грантового проєкту було розроблено робочу програму навчальної дисципліни вибору студентів «Захист прав споживачів фінансових послуг». Цю дисципліну обрали декілька груп студентів, в тім числі і студентів-клініцистів. Завдяки цьому вони здобули потужну спеціалізовану теоретичну і практичну підготовку щодо застосування права у такій особливо складній сфері, якою є захист прав споживачів фінансових послуг.

Проте чи не найціннішим досвідом, набутим у межах реалізації грантового проєкту «Юридичні клініки – провайдери безоплатної правової допомоги споживачам фінансових послуг», став досвід з підготовки навчального посібника нового типу «Порадник клініциста: правила надання правової допомоги споживачам фінансових послуг». Його світоглядна та методологічна новизна полягає у тому, що у ньому весь навчальний матеріал подається у контексті реальних юридичних казусів і кейсів, аналізу реальних судових рішень, розкритті алгоритмів розв'язання найтипівіших практичних проблем, що постають перед провайдерами волонтерської правової допомоги споживачам фінансових послуг. За навчальними посібниками та підручниками такого типу – майбутнє вищої юридичної освіти, яке уже настає.

У 2016 р. я взяла участь у грантовому проєкті Пряшівського університету (Словаччина), в межах якого було підготовлено та оприлюднено дослідження Проєкт зі зміцнення та захисту прав дітей в Україні та Європі. Європейські стандарти захисту прав дітей. – Пряшів-Тернопіль, 2016 р. – 300с. (у співавторстві).

Окремою, надзвичайно важливою темою прикладання моїх постійних зусиль як завідувачки кафедрою у звітний період було формування у всіх учасників освітнього процесу – науково-педагогічних працівників, студентів та аспірантів кафедри культури дотримання академічної доброчесності через вироблення та неухильне дотримання внутрішніх політик академічної доброчесності.

Стосовно професорсько-викладацького складу ці політики передусім зводилися до формування у членів академічної спільноти: поваги до академічної свободи науково-педагогічного працівника; попередження шляхом завчасного ознайомлення науково-педагогічних працівників з правилами академічної доброчесності та протидії плагіату і фальсифікації результатів наукових досліджень; відкритості наукових досліджень та заохочення наукових дебатів; дотримання етичних стандартів наукових дебатів; оприлюднення результатів наукових досліджень.

На шлях впровадження даних цінностей ми тільки стали і було б неправдою стверджувати, що тут нами уже вирішені усі проблеми. Але процес розпочато і він стає незворотним.

Мною як завідувачкою кафедри та колективом кафедри в цілому планомірно втілювався у життя ще один надзвичайно важливий аспект академічної доброчесності викладачів – це зміна їх ставлення до здійснення ними освітньої місії, передусім до вироблення у кожного студента задекларованих нашою правничою школою професійних компетентностей майбутніх правників та дотримання викладачами загальноприйнятих у класичних університетах правил спілкування зі студентами, запобігання конфлікту інтересів, хабарництва та корупції. У руслі вищезазначеного було здійснено перехід повністю або частково до тестової форми перевірки знань, умінь та навичок студентів.

Не менше часу та зусиль було приділено формуванню культури дотримання академічної доброчесності особами, що навчаються. Передусім кафедра систематично пропагує серед студентів правила дотримання академічної доброчесності, навчає їх на другому та третьому курсах технік і технологій виконання письмових робіт різного жанру, а також технік і технологій роботи з правовими джерелами особливо та інформаційними джерелами загалом.

На кафедрі створена та функціонує для викладачів і студентів електронна бібліотека правової літератури, котра нараховує понад 30 тисяч

найменувань джерел. Ця бібліотека систематично оновлюється. До речі, етичною максимом усієї академічної спільноти кафедри є поповнення цієї електронної бібліотеки кожним науково-педагогічним працівником кафедри усіма без винятку своїми науковими та навчально-методичними працями. Як відомо, публічно дані обіцянки стають обов'язковими для виконання. Нагадую про це своїм колегам щоразу.

Особливо велика увага приділялася мною та усіма іншими науково-педагогічними працівниками кафедри запобіганню порушенням академічної доброчесності магістрами під час виконання ними дипломних проєктів. Кафедра публічного права і у цій сфері своєї діяльності виявила належну принциповість, вимогливість і послідовність, щорічно не допускала до фінального захисту по декілька кваліфікаційних робіт магістрів, які не відповідали правилам академічної доброчесності.

Однак усе, що зроблено мною як завідувачкою кафедри публічного права та усією академічною спільнотою кафедри у плані формування та укорінення культури академічної доброчесності, буде правильним розцінити лише як активний початок цієї складної і багатопланової роботи. Швидка зміна цивілізаційних домінант у цій сфері уже поставила перед нами нові виклики, які очікують на їх невідкладне вирішення.

Перебудова системи підвищення кваліфікації викладачів кафедри стала ще однією сферою моєї постійної уваги та зусиль. У цій роботі я виходила з того, що викладачі – це ключовий фактор успіху в освітній діяльності. Спільними зусиллями усього науково-педагогічного персоналу кафедри нам вдалося замінити так звану модель удаваного підвищення кваліфікації його реальним підвищенням, причому у багатьох випадках у провідних університетах зарубіжних країн не онлайн, а у класичний спосіб безпосереднього занурення викладача у відповідне освітнє та наукове середовище. Таке підвищення кваліфікації впродовж звітнього періоду пройшли по декілька разів я, Р.Гаврилюк, професор П.Пацурківський, доцент Д.Костя, асистенти П.Бартусяк та М.Федорчук, по одному разу пройшли

безпосереднє підвищення кваліфікації у зарубіжних європейських університетах доцент О.Меленко, І.Ковбас, І.Бабін, С.Боднар, асистенти Н.Волкова та Л.Оксентій. Інші науково-педагогічні працівники кафедри пройшли підвищення кваліфікації у провідних університетах України.

Під час формулювання цілей підвищення кваліфікації викладачам кафедри ставилися як спільні для усіх, так і персональні завдання. Серед перших були: оволодіння усіма під час проходження підвищення кваліфікації інноваційними підходами та методиками організації та здійснення освітньої діяльності, інтеграційними освітніми технологіями, методами персоналізації освітнього процесу (здатності створювати навчальне середовище, яке дозволяє студентам реалізовувати власні цілі, темп та/або спосіб навчання) та онлайн взаємодії зі студентами (здатності налагодити ефективну онлайн взаємодію зі студентами та студентів між собою), які практикуються у відповідному закладі вищої освіти.

Останнє виявилось особливо цінною компетентністю професорсько-викладацького складу, набутою під час підвищення кваліфікації, коли з березня 2020 р. з'явилася неочікувана реальність тотального переходу на онлайн навчання студентів у зв'язку з пандемією коронавірусної хвороби. Кафедра виявилася готовою та спроможною продовжити освітній процес у форматі онлайн навчання без суттєвих втрат у фаховій підготовці правників. Не було зафіксовано жодного зриву занять під час навчання в онлайн форматі, були повністю виконані усі освітні програми та їх окремі складові компоненти.

Разом з тим окремі складові професійної підготовки студентів все-таки зазнали відчутних втрат і ми не зуміли поки що знайти адекватної відповіді на такі виклики часу, як необхідність збільшення обсягу та покращення якості практичної підготовки студентів. Це вкотре знайшло своє підтвердження під час нещодавнього проходження переддипломної практики магістрами-медіаторами та магістрами-нотаріусами кафедри у липні-серпні 2020 р. У практичній підготовці студента основне, як відомо, полягає у зануренні у нове для студента, але атрибутивне у його майбутній професійній діяльності

професійне та життєве в цілому середовище із його ментальністю, традиціями, не лише писаними, але й усталеними впродовж тривалого часу правилами, одним словом, одержання можливості для достатнього пізнання та практичного відчуття духу відповідного суспільного середовища. Замість цього у студентів під час їх практик була переважно можливість віртуального занурення у відповідні соціальні та професійні середовища.

Галузевий магістерський стандарт зі спеціальності 081 Право, який введено МОН України в дію з 01.09.2020 р., безальтернативно вимагає збільшення обсягу практичної підготовки студентів-правників до 30 кредитів ЄКТС та гарантування якості її проходження, яка повинна гарантуватися як правничими школами, так і базами практик і відповідними професійними правничими спільнотами. Але в умовах чинних протиепідемічних обмежень та онлайн навчання це є швидше добрим побажанням, а не обов'язковим закликком до дії.

Я особисто вбачаю реальну можливість кардинального покращення практичної підготовки студентів у реаліях нашого нинішнього буття у розвитку юридичної клініки та клінічної практики усіх без винятку студентів, а не тільки їх окремих груп. Цьому сприятиме також значно інтенсивніше впровадження практики вирішення кейсів та навчальних судових засідань під час практичних занять, активніше залучення представників професійних спільнот до викладання окремих навчальних курсів та проведення окремих занять зі студентами. До речі, кафедра щорічно залучала впродовж звітнього періоду до викладання окремих дисциплін студентам не менше чотирьох-п'яти осіб правників-практиків.

3. Організація наукової роботи кафедри.

У своєму звіті як завідувачки кафедри щодо вищезазначеної проблематики обмежусь тільки окремими тезисними положеннями, оскільки з даного напрямку роботи кафедри мною підготовлено окремий ґрунтовний звіт обсягом майже 150 сторінок, який оприлюднено на сайті кафедри. Передусім

зазначу найгостріші виклики, які стояли перед кафедрою на час обрання мене завідувачкою кафедри у сфері наукової роботи.

Це переважання ще радянських (у формі пострадянських) світоглядних та методологічних підходів у юридичних науках; відірваність тематики наукових досліджень від злободенних потреб практики; домінування прикладних тем описового характеру та майже повна відсутність фундаментальних наукових досліджень; ізольованість наукових досліджень від розвитку правничої науки у європейському та світовому науковому просторі; відсутність традицій добросовісної відкритої наукової полеміки в академічній спільноті правознавців; дуже поширене толерування академічною спільнотою порушень академічної добросовісності.

Змушена зазначити, що більшість із цих проблем продовжують залишатися злободенними викликами правничій науці в цілому, кафедрі публічного права зокрема. Разом з тим мною спільно з усім колективом кафедри було здійснено цілий ряд кроків по подоланню вищезазначених проблем. Зокрема, у якості комплексної кафедральної теми було обрано надзвичайно актуальну проблему для перехідного суспільства, яким була і залишається Україна: «Природа публічного права». У якості світоглядного та методологічних підходів до її пізнання було обрано антропосоціокультурний підхід. Це було зроблено вперше в Україні, а через декілька років до аналогічної постановки проблематики наукових досліджень почали вдаватися й інші правничі школи. Найголовніше, що антропосоціокультурний підхід повністю відповідає європейському ціннісному вектору розвитку України, вибореному під час Революції Гідності. Найбільш концентрованим підсумком розробки комплексної кафедральної теми став захист трьох докторських дисертацій (у 2017 та 2019 рр.) та ще один захист докторської дисертації з цієї проблематики, як уже зазначалося вище, заплановано на початок грудня 2020р.

Мені вдалося разом з колективом кафедри домогтися зрушення з мертвої точки міжнародну ізольованість наукових досліджень викладачів та аспірантів

кафедри. Зокрема, були оприлюднені по одній одноосібній науковій статті у виданнях, що індексуються у міжнародних базах даних «Scopus» та «Web of Science», мною особисто, професором П. Пацурківським, доцентом Д. Костею, аспірантами А. Худиком та В. Рарицькою, О. Меленко, а доцентами В.Вдовіченим та І.Бабіним опубліковано по дві статті у співавторстві у виданнях, що індексуються у вищезазначених базах даних. Це більше ніж інші кафедри факультету, разом взяті. Водночас слід зазначити, що це ще надзвичайно мало, якщо ми прагнемо позиціонувати себе як правознавці-науковці європейського типу. Це одна із найуразливіших позицій, якщо не сама вразлива, у нашій професійній діяльності.

В інших зарубіжних наукових виданнях оприлюднено ще понад 30 статей викладачів кафедри.

Кафедра публічного права разом з кафедрою Європейського права та порівняльного правознавства провела навесні 2017, 2018 і 2019 рр. спільно з юридичним факультетом Сучавського університету Румунії три міжнародні наукові конференції з правових питань транскордонної співпраці та європейського публічного порядку. Четверта така конференція відбудеться наприкінці листопада 2020 р. онлайн.

1-2 липня 2020 р. на платформі ZOOM була проведена спільна міжнародна конференція за участю кафедри публічного права ЧНУ ім. Ю. Федьковича, кафедри адміністративного права Запорізького національного університету, юридичного факультету Сучавського університету (Румунія) та Кишинівського університету (Республіка Молдова) на тему «Можливості та виклики підготовки докторів філософії (PhD) спеціальності 081 Право: практика закладів вищої освіти України, Румунії та Молдови».

Також слід відмітити організовані та проведені кафедрою у 2017-2019 роках всеукраїнські Форуми з прав людини та публічного врядування, які щороку збирали чималу кількість зацікавлених як університетів, так і науковців.

Заслуговує на увагу і добра традиція кафедри, яка незмінно реалізовувалась впродовж 2016-2019 рр., щодо проведення спільно з Асоціацією правників України щорічних Всеукраїнських шкіл для студентів з фінансового права та останні два роки - Всеукраїнської школи з медіації та альтернативного вирішення спорів.

Предметом особливої моєї уваги та турботи стало систематичне залучення студентів факультету до участі у наукових гуртках за інтересами та у наукових конкурсах з юридичних наук, що проводилися МОН України. Концентрованим підсумком великої роботи, проведеної у цьому напрямі, стало те, що студентки факультету Йолохова Ольга, Осачук Тетяна, Миронюк Анна, Драгомерецька Діана та Меленко Оксана (дві останні у 2020 р.) стали призерками національних конкурсів студентських наукових робіт з юридичних наук, які проходили під егідою МОН України. Їх науковими керівниками були доцент І.В.Ковбас (тричі) та асистент кафедри П.І.Крайній (двічі).

Студентки Ксьонжек Марія та Щербакова Олена, котрі навчались на освітньо-професійній програмі «Медіація», вибороли на національній олімпіаді з правознавства, що проводиться під егідою МОН України, друге місце у командному заліку, а студентка Ксьонжек Марія ще й додатково виборола друге місце в особистому заліку. Готували цих студентів до участі в олімпіаді Р.Гаврилюк та Д.Костя.

Це у рази кращий показник за останні п'ять років, ніж показники інших п'яти кафедр факультету у цій сфері діяльності, разом взятих за відповідний період.

Вище я зазначала, що дві проектні групи, які склалися з викладачів кафедри, вибороли право участі у міжнародних грантах відповідно Програми ЄС ERASMUS +KA2:CBHE та Програми Агентства США з міжнародного розвитку USAID «Трансформація фінансового сектору».

Також вважаю за необхідне назвати і ті проектні заявки різних проектних груп, що готувалися викладачами та аспірантами кафедри у 2016-

2020 рр., яким не випало перемогти у відповідних конкурсах: двічі у 2017 і 2019 рр., групою викладачів кафедри готувалася та подавалася для участі в конкурсі проєктів фундаментальних досліджень МОН України проєктна заявка «Інноваційна людиноцентристська правова модель місцевих податків і зборів для України»; у 2017 р. було підготовлено та подано групою викладачів та аспірантів кафедри проєктну заявку «Європейські стандарти медіації» на конкурс грантових проєктів Програми ЄС ERASMUS +KA2:CBHE; у 2020 р. було підготовлено та подано групою викладачів кафедри проєктну заявку «Розвиток правової освіти та верховенства права для країн претендентів Східного партнерства» на конкурс грантових проєктів Програми ЄС ERASMUS+KA2:CBHE; у 2018 р. групою викладачів кафедри було підготовлено проєктну пропозицію «Інноваційні правові моделі фінансування вищої школи в Польщі та Україні» на участь в конкурсі спільних українсько-польських науково-дослідних проєктів для реалізації у 2018-2019 рр.; у 2019 р. групою викладачів кафедри було підготовлено проєктну пропозицію «Інноваційні правові підходи до планування і фінансування соціальних послуг для вразливих груп населення» на участь у відкритому конкурсі Словацької академії наук у межах реалізації Дунайської транснаціональної програми; у 2019 р. групою викладачів кафедри було підготовлено проєктну пропозицію «Укорінення культури медіації в Україні» на конкурс проєктів Програми Агентства США з міжнародного розвитку USAID; у 2019 р. групою викладачів кафедри було підготовлено проєктну пропозицію «Інституційний розвиток університетських аналітичних центрів» на участь у конкурсі проєктів, що фінансуються Міжнародним фондом «Відродження».

Були ще й інші проєктні напрацювання, у яких брали участь викладачі кафедри. І хоча значна більшість із них не принесли нам очікуваних перемог – у Європі вважається нормальним показник, коли виграє хоча б кожна 5-7 заявка(!) – ми одержали у процесі підготовки цих проєктних заявок безцінний практичний досвід та ментально здійснили відчутний рух по шляху

наближення до європейського наукового в цілому та інноваційного зокрема простору.

4. Формування та просування іміджу кафедри публічного права, юридичного факультету та університету в цілому.

Ця сфера прикладання зусиль особисто для мене була однією з найбільш пріоритетних. Адже це головне, у чому знаходять своє найконцентрованіше втілення результати нашої професійної діяльності та найпереконливіший сигнал для абітурієнтів, де вони можуть найкраще підготуватися до майбутньої професійної діяльності та громадянської місії у суспільстві.

На час мого обрання завідувачкою кафедри існували окремо сайти кожної кафедри факультету та сайт факультету в цілому. Усі вони не відповідали потребам часу. Я спільно з групою моїх кафедралів-однодумців в процесі тривалих пошуків докорінного покращення вищезазначеної ситуації внесла на розгляд деканату пропозицію відмовитися від окремих кафедральних та окремого факультетського сайту і створити замість них єдиний факультетський сайт. Ця пропозиція була гаряче підтримана усіма.

Спільними зусиллями було вироблено та реалізовано нову концепцію сайту факультету, концепцію його наповнення та забезпечено його безперебійне функціонування. Нині сайт факультету став одним з найкращих не тільки в університеті, але й серед усіх правничих шкіл України. Чи не найбільша заслуга в цьому бувшого аспіранта кафедри, а нині асистента кафедри процесуального права Георгія Мойсея, за що йому особлива вдячність.

Сайт факультету зіграв незамінну роль у поширенні іміджу юридичного факультету університету як однієї з провідних правничих шкіл України, іміджу кафедри публічного права як інкубатора інновацій. До речі, останнє у великій мірі допомогло проектним групам кафедри виграти вищезазначені грантові проекти. Сайту належить основна заслуга у нарощуванні інтересу випускників загальноосвітніх закладів з усієї України до Чернівецької правничої школи.

Чому я так безпосередньо позиціную себе із сайтом факультету? Тому, що кафедра публічного права є тією платформою, яка забезпечує його ефективне функціонування. Понад 80% усіх інформаційних постів, які зробив сайт факультету за останні 5 років, підготовлено або організовано викладачами та співробітниками кафедри публічного права. Я особисто підготувала за цей час більше сотні інформаційних матеріалів на злободенну тематику.

Але сайт факультету має стати спільною справою та спільною турботою усіх кафедр юридичного факультету.

5. Підвищення кваліфікації

1. Моїм неофіційним, але фактично найвагомим підвищенням кваліфікації як завідувачки кафедри публічного права стало вивчення у складі спеціальної робочої групи МОН України досвіду підготовки правників в університетах Німеччини у квітні 2016 р. т аналогічного досвіду університетів США у серпні-вересні 2017 р.

2. Впродовж двох тижнів, з 28 січня по 12 лютого 2017 р. проходила наукове стажування в Університеті міста Вісмар (Німеччина) за Програмою професійної кваліфікації «Правова методологія та методика викладання в Німеччині для викладачів університету».

3. Впродовж двох тижнів з 9 по 23 вересня 2019 р. проходила стажування у вільнюському університеті (Литва)) за Програмою професійної кваліфікації «Правова методологія та методи викладання у Литві для викладачів університету».

4. Як особа, що забезпечує ОПП «Медіація», у лютому 2019 р. у Бізнес академії м. Бреда (Нідерланди), у грудні 2019 р. в університеті ТУРІБА (Рига, Латвія), у січні 2020 р. у Католицькому університеті м. Мурсія (Іспанія) проходила стажування загальним обсягом **9 кредитів ЄКТС**.

6. Перелік публікацій докторки юридичних наук, доцентки, завідувачки кафедри публічного права Руслани Олександрівни

Гаврилюк за звітній період

Публікації у виданнях, що індексуються у наукометричних базах SCOPUS та Web of Science

1. Havryluk R. **System of Paradigm Constants of Financial Law of State as the Basis of its Philosophic-Methodological Unity** // Mrkyvka, Petr (ed.) **System of Financial Law: System of Financial Law. General Part: Conference Proceedings**. 1st ed. Brno: Masaryk University, Faculty of Law, 2015, pp. 130-143.

Публікації у міжнародних виданнях

2. Havrylyuk R.O. **Society as a Self-Regulating Procedural System of Social Interaction between Individuals** // *The Journal of Eastern European Law*. – 2015. – № 17. – pp. 28-36.

3. Гаврилюк Р.О. **Каральний характер відповідальності за порушення податкового права держави** // *Zbornik prispjevov z medzinarodnej vedeckej konferencie PRAVNA VEDA A PRAX: VYZVY MODERNYCH EUROPSKYCH INTEGRACNYCH PROCESOV* /27. – 28. februar 2015. – pp. 138-140.

4. Havrylyuk R.O. **Origin of Tax Law: Anthrosociological Approach** // *European Applied Sciences*. – 2012. – № 1. – pp. 560- 570.

5. Havrylyuk R. **Characteristics of Pre-State Redistributive (Tax) Right of Man** // *Studia Prawno-Ekonomiczne*. – 2015. – Т. XCIV. – s. 49-60.

6. Patsurkivskyu P., Havrylyuk R. **Legal Regulation of Taxation in The Swiss Confederation** // *European Journal of Law and Public Administration*. – 2018. – Volume 5, Issue 1. – pp.81-93

Публікації у фахових національних виданнях

7. Гаврилюк Р. **Чому в Україні не відбулася оголошена революція у сфері прав людини?** / Р. О. Гаврилюк // *Право України*. – 2016. – № 6. – С. 35-43.

8. Гаврилюк Р. **Симетричність права людини на податки** / Р. Гаврилюк // *Публічне право*. – 2015. – № 2. – С. 117-124.

9. Гаврилюк Р. **Право людини на податки як перерозподільна справедливість** / Р. Гаврилюк // *Юридична Україна*. – 2015. – № 3. – С. 19-26.

10. Гаврилюк Р. [Правова природа суспільства: антропосоціокультурний підхід](#) / Р. Гаврилюк // Право України. – 2015. – № 4. – С. 110-119.
11. Гаврилюк Р. [Правосуддя як принцип здійснення права людини на податки](#) / Р. Гаврилюк // Юридична Україна. – 2015. – № 4-5. – С. 15-24.
12. Гаврилюк Р. [Верховенство права людини на податки: філософсько-методологічні проблеми розуміння та обґрунтування](#) / Р. Гаврилюк // Право України. – 2015. – № 7. – С. 84-95.
13. Пацурківський П., Гаврилюк Р. [Спонтанність права: кроки за горизонт](#) / Р. Гаврилюк // Право України. – 2016. – № 5. – С. 101-112.
14. Пацурківський П., Гаврилюк Р. [Алгебра верховенства права, або буттєвий устрій людського світу](#) / Р. Гаврилюк // Право України. – 2017. – № 3. – С. 112-125.
15. Пацурківський П., Гаврилюк Р. [Ціннісні виклики українській юридичній \(правничій\) освіті](#) / Р. Гаврилюк // Право України. – 2017. – № 10. – С. 38-55.
16. Гаврилюк Р. [Правова природа медіації як вислід буттєвих властивостей людини](#) / Р. Гаврилюк // Право України. – 2018. – № 3. – С. 128-143.
17. Гаврилюк Р. [Зумовленість правової природи медіації буттєвим устроєм людського світу](#) / Р. Гаврилюк // Право України. – 2018. – № 5. – С. 181-195.
18. Пацурківський П.С., Гаврилюк Р.О. [Людська гідність як основоположна конституційна цінність: загальноєвропейський та український контексти](#) / П.С. Пацурківський, Р.О. Гаврилюк // Публічне право. – 2018. – Спеціальний випуск. – С. 142 – 151.
19. Пацурківський П.С., Гаврилюк Р.О. [Людське право на медіацію](#)//Право України. – 2020. – № 7. – С. 212-229.
20. Пацурківський П.С., Гаврилюк Р.О. [Українська доктрина захисту прав споживачів фінансових послуг: між Скіллою етатизму і Харибдою](#)

людиноцентризму.// Вісник Запорізького національного університету.
Юридичні науки. – 2020. – № 2. – С. 116-124.

Тези доповідей

21. Гаврилюк Р. О. **Концепція правопізнання Є. Ерліха: спогади про майбутнє** / Р. О. Гаврилюк // Міжнародний круглий стіл «Теорія права в Польщі та Україні: Сучасні тренди: Львівський національний університет імені Івана Франка (1 грудня 2017 року). – Львів, 2017. – С. 29-30.

22. Пацурківський П.С., Гаврилюк Р.О. **Запровадження європейської моделі медіації як шанс судовій реформі в Україні** / П.С. Пацурківський, Р.О. Гаврилюк // Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 18-19 жовтня 2018 р.); [редкол.: О. В. Щербанюк (голова), А. С. Цибуляк-Кустевич (відпов. секр.) та ін.]. – Чернівці, 2018. – С. 242-246.

23. Пацурківський П.С., Гаврилюк Р.О. **Необхідність переходу до нової – інноваційної – правової моделі місцевих податків і зборів в Україні** // Правова модель місцевих податків і зборів в Україні крізь призму ціннісних викликів Революції Гідності : збірник матеріалів круглого столу, 30 березня 2018 р., м. Чернівці / уклад. Р.О. Гаврилюк, Л.В. Вакарюк. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2018. – С. 7-26.

24. Пацурківський П.С., Гаврилюк Р.О. До питання про самовизначення юридичної психології як феномену дійсності та галузі знань // Концептуальні засади використання психологічних знань в судовій діяльності. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Чернівці, 31 травня 2019 р.) Чернівці, Чернівецький нац. ун-т, 2019. С.20-26.

Підручники, навчальні та навчально-методичні посібники

25. Гаврилюк Р.О. **Право майнового оподаткування в Україні: історія та сучасність: навчально-методичний посібник.** - Чернівці% Чернівецький національний університет, 2015. - 88 с.

26. Пацурківський П.С., Гаврилюк Р.О. **Верховенство права. Програма обов'язкової навчальної дисципліни з підготовки магістра** / Петро

Пацурківський, Руслана Гаврилюк. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016. – 72 с.

27. Проєкт зі зміцнення та захисту прав дітей в Україні та Європі. Європейські стандарти захисту прав дітей. – Пряків-Тернопіль, 2016 р. – 300с. (у співавторстві).

28. Пацурківський П.С., Гаврилюк Р.О. Філософія фінансового права: програма навч. курсу. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. – 64 с.

29. Конституційне право України: навчально-методичний посібник / За заг. ред. д.ю.н., зав. кафедри публічного права Р.О.Гаврилюк. - Чернівці: Чернівецький національний університет, 2019. - 448с.

30. Адміністративне право України та адміністративне судочинство в Україні: навчально-методичний посібник / За заг. ред. д.ю.н., зав. кафедри публічного права Р.О.Гаврилюк та д.ю.н., зав. кафедри процесуального права О.В.Щербанюк - Чернівці: Чернівецький національний університет, 2019. - 672 с.

31. Екологічне та земельне право України: навчально-методичний посібник / За заг. ред. д.ю.н., зав. кафедри публічного права Р.О.Гаврилюк. - Чернівці: Чернівецький національний університет, 2020. - 28с.

32. Порадник клініциста: механізм надання правової допомоги споживачам фінансових послуг. Навчальний посібник за ред П.Пацурківського . – Чернівці, 2020. – 164 с. (Р.Гаврилюк розділ 5. Фінансові шахрайства - С. 120-161).

*докторка юридичних наук, доцентка,
завідувачка кафедри публічного права
юридичного факультету ЧНУ ім .Ю. Федьковича
Руслана Олександрівна Гаврилюк*